

Pla Docent

1. Dades descriptives de l'assignatura

- **Nom de l'assignatura:** Sistemes Penitenciaris
- **Curs Acadèmic:** 2014-2015 **Curs:** 4 **Trimestre:** 1
- **Titulació / Estudis:** Criminologia i Polítiques Públiques de Prevenció
- **Codi assignatura:** 21094
- **Crèdits ECTS:** 5 **Hores dedicació estudiant:** 125
- **Llengua de docència:** Castellà
- **Professorat:** Elena Larrauri
- **Tutories:** Divendres de 12 a 2, prèvia cita concertada per mail.

2. Presentació de l'assignatura

Aquesta assignatura es desenvolupa mitjançant classes magistrals participatives i mitjançant seminaris de discussió, i requereix també de treball autònom per part dels estudiants (preparació dels seminaris).

L'estudi de la pena privativa de llibertat és una matèria fonamental en la criminologia atès que des de mitjan segle XVIII fins a l'actualitat, la presó ha esdevingut el càstig principal per donar resposta a algunes conductes delictives. L'aprofitament d'aquesta assignatura ha de permetre els estudiants conèixer el funcionament de les presons.

Pel que fa als continguts, un primer bloc de coneixement es centra en discutir la presó des de una perspectiva filosòfica, jurídica i sociològica. A continuació, s'analitzaran tant l'organització com les condicions de vida a la presó. Seguidament, s'estudiaran els procediments de seguretat i les eines rehabilitadores.

Les recomanacions generals per tal de seguir l'assignatura són la realització de les lectures i els treballs que s'encarreguin als seminaris.

Les llengües de treball de l'assignatura són el castellà, el català, i el anglès.

3. Competències a assolir en l'assignatura

Competències generals	Competències específiques
Instrumentals 1.- Capacitat per expressar-se i comunicar-se en castellà, català, i anglès. 2.- Capacitat per utilitzar els recursos bibliogràfics i les TIC que ofereix la universitat. 3.- Capacitat de gestionar la informació; selecció de fonts, síntesi de la informació i avaluació crítica de la informació rellevant. Sistèmiques 4.- Capacitat per aplicar els coneixements teòrics a situacions i problemes reals. 5.- Capacitat per generar noves idees (creativitat). 6.- Habilitat per treballar de forma autònoma.	1.- Capacitat per analitzar el funcionament dels agents penals. 2.- Capacitat d'aplicar els coneixements adquirits en el sí d'institucions públiques i privades del sector: concretament, a presons. 3.-Reconeixement de la importància del Dret com un sistema regulador de les relacions socials. 4.- Capacitat per reconèixer les múltiples vessants de les desigualtats en les nostres societats, especialment les de classe, ètnia i gènere. 5.- Capacitat per utilitzar els principis i valors constitucionals per interpretar el ordre jurídic.

4. Continguts

Bloc de contingut 1. EVOLUCIÓ DE LES PRESONS

Tema 1.- ORIGEN, JUSTIFICACIÓ I EVOLUCIÓ DE LES PRESONS

- 1.- Breu referència al procés històric d'aparició i consolidació de la presó.
- 2.- Evolució dels diferents sistemes de compliment.
- 3.- Evolució del sistema de penes a Espanya. Breu referència a les penes privatives de llibertat previstes al Codi Penal.
- 4.- Visió general dels sistemes penitenciaris europeus.

Tema 2.- SISTEMA PENITENCIARI ESPANYOL I CATALÀ

- 1.- Regles mínimes per al tractament dels reclusos i les normes penitenciàries europees.
- 2.- La Llei Orgànica General Penitenciària i el principi de ressocialització
- 3.- El Reglament Penitenciari.
- 4.- La competència penitenciària prevista a l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.
- 5.- Les taxes d'empresonament.
- 6.- El perfil de la població reclusa.

Bloc de contingut 2. ORGANITZACIÓ I CONDICIONS DE VIDA A LA PRESÓ

Tema 3.- EL SISTEMA ORGANITZATIU D'UNA PRESÓ

- 1.- Línies arquitectòniques i rehabilitació.
- 2.- Tipus d'establiments.
- 3.- Professionals que intervenen en els serveis penitenciaris.

Tema 4. CONSEQÜÈNCIES DE L'INGRÉS A PRESÓ

- 1.- L'impacte de l'ingrés a presó.
- 2.- L'assessorament i la classificació en grau de tractament.
- 3.- Anàlisi dels drets i els deures.
- 3.- Les prestacions de l'Administració Penitenciària.
- 4.- La subcultura carcerària.

Bloc de contingut 3. SEGURETAT I REHABILITACIÓ

Tema 5. CONTROL I SEGURETAT

- 1.- Procediments de seguretat.
- 2.- Procediment administratiu sancionador.
- 3.- Els incidents més freqüents.

Tema 6. RELACIONS AMB L'EXTERIOR I MECANISMES DE REINSERCIÓ SOCIAL

- 1.- Els contactes amb l'exterior: Breu referència a les conduccions i els trasllats; les comunicacions; i, els permisos de sortida.
- 2.- El règim obert.
- 3.- Les unitats dependents.
- 4.- Les unitats extrapenitenciàries.
- 5.- La llibertat condicional.

Tema 7. ELS PROGRAMES DE TRACTAMENT A LA PRESÓ

- 1.- Característiques generals dels programes de tractament.
- 2.- El Programa Individual de Tractament i el Programa d'Intervenció
- 3.- El tractament de toxicomanies als centres penitenciaris.
- 4.- El programa d'intervenció en règim tancat.
- 5.- Els programes motivacionals: SAM.
- 6.- Els programes de continguts.
- 7.- Els programes de formació acadèmica: bàsica, superior i complementària.

Tema 8. AVALUACIÓ DELS INTERNS I TAXA DE REINCIDÈNCIA

- 1.- Moments clau en l'avaluació.
- 2.- Criteris d'avaluació.
- 3.- Reincidència penitenciària.

Bloc de contingut 4. EL PERSONAL DE LA PRESO

Tema 9. ELS TREBALLADORS DE LA PRESO

- 1.- Perfil i subcultura.

Tema 10. LA SUPERVISIO DE LA PRESO

- 1.- Els Tribunals
- 2.- Les ONGs i societat civil

5. Avaluació

Es recolliran en mà i avaluaran quatre treballs (màxim 2 fulls per ambdós cares), al segon, tercer, quart i cinquè seminari i es valorarà la participació a les classes i als seminaris (30% de la nota de l'assignatura); aquests treballs serviran a la vegada per preparar els seminaris. Per la realització dels treballs, s'utilitzarà l'estil de lletra "arial", mida 11, interlineat de 1,5. En cap cas s'acceptaran treballs extemporanis.

Plagiar un treball fet a casa o copiar en un examen comporta un suspens i/o l'obertura d'un expedient disciplinari; i, que resta prohibida la utilització de telèfons mòbils en el transcurs de la classe.

Es realitzarà un examen final sobre el contingut de les sessions magistrals, els seminaris i el material de lectura (la nota de l'examen correspon al 70% de la nota de l'assignatura). **Per presentar-se al examen es necessari treure un 1,5 dels seminaris.**

Respecte a les **recuperacions**:

S'entén que un estudiant ha participat a les activitats d'aprenentatge i avaluació continuada durant el trimestre quan ha assistit a classe i ha realitzat els exercicis corresponents a *almenys el 50%* dels seminaris i altres activitats a l'aula. D'altra banda, s'entén que un estudiant ha assistit a l'examen final quan el lliura. Només poden participar en el procés de recuperació aquells estudiants que han suspès el conjunt de l'assignatura, i no hi ha possibilitat de participar-hi per pujar nota si la inicialment obtinguda és igual o superior a 5,0.

La *recuperació de l'avaluació continuada* consistirà en la realització d'un treball a determinar pel docent i la *recuperació de l'examen* consistirà en una prova escrita.

6. Bibliografia i recursos didàctics

Consultar pla d'estudis al aula global de la assignatura. Consultar també preguntes de discussió al aula global de la assignatura.

Així mateix, per aprofundir en cadascun dels temes podeu consultar:

Tema 1.- ORIGEN, JUSTIFICACIÓ I EVOLUCIÓ DE LES PRESONS

- CEREZO DOMINGUEZ, A.I.- GARCIA ESPAÑA, E (2007): *La prisión en España: Una perspectiva criminológica*. Granada: Comares.
- CERVELLO DONDERIS, V (2006): *Derecho Penitenciario*. Valencia: Tirant lo Blanch.
- CUERDA RIEZU, A (2011): *La cadena perpétua y las penas muy largas de prisión: por qué son inconstitucionales en España?* Barcelona: Atelier.
- INFORME EXTRAORDINARI DEL SÍNDIC DE GREUGES (2007): *Estudi comparatiu dels sistemes penitenciaris europeus*.
- MIR PUIG, C (2011): *Derecho Penitenciario*. Barcelona: Atelier
- NICOLÁS GUARDIOLA, JJ (2011): *Evolución de la política penitenciaria europea*. Navarra: Aranzadi.
- RODRIGUEZ YAGÜE, C (2013): *El sistema penitenciario español ante el siglo XXI*. Madrid: Iustel.

Tema 2.- SISTEMA PENITENCIARI ESPANYOL I CATALÀ

- Llei Orgànica 1/1979, de 26 de setembre, general penitenciària.
- Reial decret 190/1996, de 9 de febrero, pel qual s'aprova el Reglament penitenciari.
- Regles penitenciàries europees.
- RODRIGUEZ YAGÜE, C (2013): *El sistema penitenciario español ante el siglo XXI*. Madrid: Iustel.

Tema 3.- EL SISTEMA ORGANITZATIU D'UNA PRESÓ

- Decret 329/2006, de 5 de setembre, pel qual s'aprova el Reglament d'organització i funcionament dels serveis d'execució penal a Catalunya.
- DEPARTAMENT DE JUSTÍCIA. DGSP (2011): *El model de rehabilitació a les presons catalanes*.

Tema 4. CONSEQÜÈNCIES DE L'INGRÉS A PRESÓ

- CEREZO DOMINGUEZ, A.I.- GARCIA ESPAÑA, E (2007): *La prisión en España: Una perspectiva criminológica*. Granada: Comares.
- Llei Orgànica 1/1979, de 26 de setembre, general penitenciària.
- Reial decret 190/1996, de 9 de febrero, pel qual s'aprova el Reglament penitenciari.

Tema 5. CONTROL I SEGURETAT

- Llei Orgànica 1/1979, de 26 de setembre, general penitenciària.
- Reial decret 190/1996, de 9 de febrero, pel qual s'aprova el Reglament penitenciari.

- Reial decret 1201/1981, de 8 de maig, pel qual s'aprova el Reglament Penitenciari: articles 108, 109 i 110.
- Tamarit Sumalla, J.M.- Sapena Grau, F- García Albero, R. – Rodríguez Puerta, M.J (2005): *Curso de derecho penitenciario*. Valencia:Tirant lo Blanc.

Tema 6. RELACIONS AMB L'EXTERIOR I MECANISMES DE REINSECCIÓ

- CONDE, MARIO (2006): *Derecho penitenciario vivido*. Málaga: Comares
- Fernández Aparicio, Juan Manuel (2007): *Derecho Penitenciario. Comentarios prácticos*. Madrid: Colex
- *La cárcel en el entorno familiar* (2006). OSPDH. Quaderns de Barcelona-Ciudadania i Drets.
- Llei Orgànica 1/1979, de 26 de setembre, general penitenciària.
- Reial decret 190/1996, de 9 de febrero, pel qual s'aprova el Reglament penitenciari.

Tema 7 i 8. ELS PROGRAMES DE TRACTAMENT A LA PRESÓ

- DEPARTAMENT DE JUSTÍCIA. DGSP (2011): *El model de rehabilitació a les presons catalanes*.
- REDONDO ILLESCAS, S (2008): *Manual para el tratamiento psicológico de los delincuentes*. Madrid: Pirámide.
- DEPARTAMENT DE JUSTÍCIA. DGSP (2011): *El model de rehabilitació a les presons catalanes*.
- CAPDEVILA i CAPDEVILA, M- FERRER PUIG, M (2009): *Taxa de reincidencia penitenciària 2008* (Investigació del CEJFE).
- DEPARTAMENT DE JUSTÍCIA. DGSP (2011): *El model de rehabilitació a les presons catalanes*.
- Llei Orgànica 1/1979, de 26 de setembre, general penitenciària.
- Llei Orgànica 10/1995, de 23 de noviembre, del Codi penal: article 89
- Reial decret 190/1996, de 9 de febrero, pel qual s'aprova el Reglament penitenciari.

Tema 9 i 10.

- LIEBLING, A., PRICE, D.; SHEFER, G. (2011) *The Prison Officer*. Oxon, Willan, 2nd edition.
- SNACKEN,S. ET AL., (2014) 'Prisons and Punishment in Europe' en *The Routledge Handbook of European Criminology*. Sophie Body-Gendrot (Editor), Mike Hough (Editor), Klara Kerezi (Editor), René Lévy (Editor), Sonja Snacken(Editor), Oxon, Routledge.

7. Metodologia

- Presencial: hi ha 10 sessions en què es realitzaran classes magistrals, en les quals es demanarà també la participació dels estudiants; hi ha programats quatre seminaris en els quals s'aprofundirà i es discutiran els principals continguts de la matèria, a partir del treball previ realitzat pels estudiants, i les propostes de discussió de la professora.

- Autònom: elaboració dels treballs que caldrà presentar al segon, tercer, quart i cinquè seminari i que han de servir per preparar-los. Reflexió crítica sobre els continguts i conclusions de les classes i els seminaris.

8. Programació d'activitats

Programació d'activitats

Setmana	Activitat a l'aula agrupament / tipus d'activitat	Activitat fora de l'aula agrupament / tipus d'activitat
Setmana 1	Sessió 1 Origen, justificació i evolució de les presons	
Setmana 2	Sessió 2 Sistema penitenciari espanyol i català	
Setmana 3	Sessió 3 Sistema organitzatiu d'una presó	Preparació del seminari 1.
Setmana 4	Sessió 4 Conseqüències de l'ingrés a presó Seminari 1	Estudi de la bibliografia bàsica i materials dels temes 1,2 i 3; preparació del Seminari 2.
Setmana 5	Sessió 5 Control i seguretat Seminari 2	Estudi de la bibliografia bàsica i materials dels temes 4 i 5. Preparació del seminari 3.
Setmana 6	Sessió 6 Els programes de tractament a la presó	Estudi de la bibliografia bàsica i materials del tema 6. Preparació del seminari 3.
Setmana 7	Sessió 7 Relacions amb l'exterior i mecanismes de reinserció Seminari 3	Estudi de la bibliografia bàsica i materials del tema 7. Preparació del seminari 4
Setmana 8	Sessió 8 Joves, Dones i Població en règim tancat Seminari 4	Estudi de la bibliografia bàsica i materials del tema 8. Preparació del seminari 4.
Setmana 9	Sessió 9 Els estrangers	Estudi de la bibliografia bàsica i materials dels temes 8 i 9.
Setmana 10	Sessió 10 Avaluació dels interns i taxa de reincidència	Estudi del tema 10.